

Miljödepartementet
Enheten för miljö kvalitet
103 33 Stockholm

Vårt datum: 2010-11-08
Vår referens: SSM 2010/3671
Er referens: M2010/3942/Mk
Ert datum: 2010-10-11

Strålsäkerhetsmyndighetens synpunkter på Miljöorganisationernas kärnavfallsgransknings förslag på ändringar i förordningen (2008:715) om finansiella åtgärder för hanteringen av restprodukter från kärnteknisk verksamhet

Ärendet

Miljödepartementet har begärt synpunkter från Strålsäkerhetsmyndigheten (SSM) på Miljöorganisationernas kärnavfallsgransknings (MKG) förslag på ändringar i förordningen (2008:715) om finansiella åtgärder för hanteringen av restprodukter från kärnteknisk verksamhet (finansieringsförordningen). I skrivelsen anger MKG i huvudsak följande.

Förslag på ändringar i 32 § tredje stycket finansieringsförordningen

Av 32 § tredje stycket finansieringsförordningen följer att sådant stöd som avses i 4 § 9 lagen (2006:647) om finansiella åtgärder för hanteringen av restprodukter från kärnteknisk verksamhet (finansieringslagen) får lämnas till ideella föreningar med högst 2 500 000 kronor per förening och kalenderår och med totalt högst 3 000 000 kronor per kalenderår.

MKG föreslår att beloppsgränsen för hur stort stöd som får lämnas per förening och kalenderår tas bort samt att beloppsgränsen för hur stort stöd som totalt får lämnas höjs till 4 000 000 kronor per kalenderår.

MKG motiverar förslagen till ändringar enligt i huvudsak följande. Beloppsgränsen för hur stort stöd som får lämnas per förening och kalenderår bör tas

bort då den är omotiverad. Beloppsgränsen för hur stort stöd som totalt får lämnas till föreningar per kalenderår bör höjas, dels för att kompensera för kostnadsökningar som har skett sedan år 2005, dels för att täcka ökade kostnader för att ta fram yttranden över ansökan om tillstånd och miljökonsekvensbeskrivning för en anläggning för hantering och slutförvaring av använt kärnbränsle.

Förslag på ändringar i 33 § första stycket finansieringsförordningen

Av 33 § första stycket finansieringsförordningen följer bl.a. att stöd till ideella föreningar inte får avse insatser som föreningen gör efter att tolv månader har förflutit från det att tillståndsansökan och miljökonsekvensbeskrivningen har kungjorts enligt 6 kap. 8 § första stycket miljöbalken.

MKG föreslår i första hand att den tidsgräns om 12 månader som följer av bestämmelsen tas bort och i andra hand att tidsgränsen ändras till att beräknas från den tidpunkt då regeringen fattar beslut i ärende om ansökan om tillstånd för slutförvar av använt kärnbränsle.

MKG motiverar förslagen till ändringar enligt i huvudsak följande. Den tidsgräns som följer av gällande bestämmelser ger enligt MKG inte ideella föreningar tillräckliga möjligheter att delta i de yttranderundor som kommer att följa på inlämnandet av en ansökan om tillstånd för slutförvar av använt kärnbränsle. Skälet till att en sådan tidsgräns har införts i bestämmelsen bygger på den synen att äganderätten till medlen i kärnavfallsfonden tillkommer tillståndshavarna. Enligt denna syn skulle en tilldelning av medel till ideella föreningar, vilka kan få ställning som motpart till tillståndshavarna i ärende om ansökan för slutförvar av använt kärnbränsle, på ett orättmätigt sätt bekosta föreningarnas rättegångskostnader. MKG:s uppfattning är emellertid att äganderätten till medlen i kärnavfallsfonden tillkommer staten. Detta då det system, där användningen av dessa medel fullt ut regleras av regeringen och avgifterna till kärnavfallsfonden betalas av tillståndshavarna per kWh levererad energi, syftar till att tillförsäkra nuvarande och kommande generationer att använt kärnbränsle omhändertas på ett säkert sätt. MKG anser mot denna bakgrund att den tidsgräns som gäller för stöd till ideella föreningar ska, i likhet med vad som gäller för kommuner, tas bort. För det fall att en tidsgräns för sådant stöd ändå ska finnas bör tidsgränsen ändras till att beräknas från den tidpunkt då regeringen fattar beslut i ärende om ärende om ansökan för slutförvar av använt kärnbränsle. Detta för att ideella föreningar ska kunna delta i prövningen av en ansökan om tillstånd för slutförvar av använt kärnbränsle så länge ansökan hanteras av SSM och Miljödomstolen.

Strålsäkerhetsmyndighetens synpunkter

Förslag på ändringar i 32 § tredje stycket finansieringsförordningen

SSM konstaterar inledningsvis att det av 33 § tredje stycket finansieringsförordningen följer att SSM vid sin prövning av ansökningar ska fördela stödet så att det ges en jämn geografisk spridning och med beaktande av föreningarnas medlemsantal och behov samt tidigare erhållet stöd. SSM har sedan år 2005 prövat ansökningar från flera olika ideella föreningar och tillämpat nämnda fördelningsprincip vid tilldelningen av medel till dessa föreningar. SSM anser att både fördelningsprincipen och en beloppsgräns för hur stort stöd som får tilldelas per förening och kalenderår är motiverade.

SSM konstaterar vidare att de medel som utbetalas till ideella föreningar ur kärnavfallsfonden utgör ett *stöd* till dessa föreningar, dvs. avsikten är inte nödvändigtvis att de utbetalade medlen ska täcka föreningens samtliga kostnader.

SSM har i övrigt inte några kommentarer eller synpunkter att lämna på MKG:s förslag på ändringar i 32 § tredje stycket finansieringsförordningen.

Förslag på ändringar i 33 § första stycket finansieringsförordningen

Av 33 § första stycket finansieringsförordningen följer bl.a. att stöd till ideella föreningar inte får avse insatser som föreningen gör efter att tolv månader har förflutit från det att tillståndsansökan och miljökonsekvensbeskrivningen har kungjorts enligt 6 kap. 8 § första stycket miljöbalken.

I förarbetena till finansieringslagen har den tidsgräns som följer av bestämmelsen motiverats enligt i huvudsak följande.¹ Det är i miljöbalken tydligt reglerat att en tillståndshavare inte har någon skyldighet att täcka ideella föreningars kostnader i samband med överklagande av dom eller ett beslut och vice versa. Bestämmelserna i miljöbalken utgör således hinder för att tilldela medel ur kärnavfallsfonden till ideella föreningar avseende kostnader för prövningsförfarande enligt miljöbalken. Dessa bestämmelser är emellertid begränsade till balkens prövningsförfarande och omfattar inte upprättandet av miljökonsekvensbeskrivningar och förfarandet med miljökonsekvensbedömningar. Stöd till ideella föreningar får därför bl.a. avse kostnader för deltagande i samrådsförfarandet.

Slutsatsen att miljöbalken utgör hinder för att tilldela medel ur kärnavfallsfonden till ideella föreningar avseende kostnader för prövningsförfarande enligt miljöbalken förutsätter att äganderätten till medlen tillkommer tillståndshavarna. Att äganderätten till medlen i kärnavfallsfonden tillkommer tillståndshavarna har bl.a. kommit till uttryck i att de inbetalda kärnavfallsavgifterna ska placeras i separata fonder: en fond för varje tillståndshavare,

¹ Prop. 2003/04:116 s. 54 ff.

utan ansvar för de kostnader som avser annan tillståndshavare.² För det fall att medlen i kärnavfallsfonden hade ägts av staten hade de inbetalade kärnavfallsavgifterna från samtliga tillståndshavare, i likhet med vad som gäller enligt den s.k. Studsvikslagen³, kunnat placeras i en fond. Vidare har tillståndshavarnas äganderätt till medlen kommit till uttryck i 16 § finansieringslagen enligt vilken inbetalade kärnavfallsavgifter till kärnavfallsfonden som inte behövs för att täcka den avgiftsskyldiges andel enligt 4 § samma lag ska återbetalas till den avgiftsskyldige eller till den som har betalat avgifterna. För det fall att äganderätten till medlen i kärnavfallsfonden hade tillkommit staten hade ett överskott av dessa medel, i likhet med vad som gäller för medel i Studsviksfonden, tillfallit staten.

Eftersom äganderätten till medlen tillkommer tillståndshavarna utgör bestämmelserna i miljöbalken, enligt SSM:s bedömning, hinder både för att ta bort den tidsgräns som gäller för tilldelning av medel ur kärnavfallsfonden till ideella föreningar och för att ändra den tidpunkt från vilken denna tidsgräns ska beräknas.

Mot denna bakgrund gör SSM den bedömningen att MKG:s förslag på ändringar i 33 § första stycket finansieringsförordningen inte bör tillstyrkas.

Sammanfattande synpunkter

SSM har inte några synpunkter att lämna på MKG:s förslag på ändringar i 32 § tredje stycket finansieringsförordningen.

SSM anser att MKG:s förslag på ändringar i 33 § första stycket finansieringsförordningen inte bör tillstyrkas.

Beslut i detta ärende har fattats av stf. generaldirektören Fredrik Hassel. I ärendets slutliga handläggning har deltagit avdelningschefen Johan Anderberg, enhetschefen Björn Hedberg, kontrollern Andrea Siegers samt verksamhetsjuristen Eva Folkow, den sistnämnda föredragande.

² Se bl.a. prop. 2005/06:183 s. 44

³ Avgifter som har betalats enligt Studsvikslagen är närmast att likna vid skattemedel, se bl.a. prop. 2005/06:183 s. 32

STRÅLSÄKERHETSMYNDIGHETEN

Fredrik Hassel

Eva Folkow